

Hjärtstartare i Sverige

Svenska HLR-rådets rekommendationer

Till det Svenska hjärt-lungräddningsregistret rapporterar ambulanspersonal ca 5600 hjärtstopp utanför sjukhus varje år. Endast 11% överlever. Vid ett plötsligt hjärtstopp drabbas hjärtat av ett elektriskt kaos som medför att pumpförmågan upphör och att blodtillförseln till kroppen därmed avstannar. En människa som drabbas av ett plötsligt hjärtstopp kollapsar, förlorar snabbt medvetandet och slutar att andas. Tiden till behandling med hjärtstartare i form av strömstöt (defibrillering) är den viktigaste faktorn för överlevnad och överlevnadschanserna minskar med 10 % för varje minut utan behandling. Konventionella resurser som ambulans anländer i medeltal efter 10 minuter och oftast alltför sent för att kunna rädda den drabbade till livet. Om ingen behandling ges inom några minuter kommer detta tillstånd att leda till döden. Data visar att i de fall en hjärtstartare används inom de första minuterna från inträffat hjärtstopp kan hela 50-70 % överleva. Svenska rådet för hjärt-lungräddning uppmanar därför till spridning av hjärtstartare i samhället och ökad användning.

Detta dokument innehåller HLR-rådets rekommendationer vid inköp av hjärtstartare, placering av hjärtstartare i samhället, utbildningsnivå samt riktlinjer för hjärtsäker zon.

Jacob Hollenberg, för arbetsgruppen för defibrillering utanför sjukvården, april 2014

1. INKÖP AV HJÄRTSTARTARE

HLR-rådet har som mål att sprida kunskap om HLR och öka överlevnaden vid hjärtstopp. Att sprida hjärtstartare i sambället är av största betydelse. Nedanstående råd är HLR-rådets rekommendationer vid inköp av hjärtstartare. Läke-medelsverket har varit remissinstans. Mer information finns på www.hlr.nu och hjärtstartarregistret.se. Svensk Standard SS 280000:2015 om hjärtsäker zon och hjärtstartare i offentliga miljöer kan laddas ner gratis här: <https://www.sis.se/produkter/halso-och-sjukvard/medicin-allmant/ss2800002015/>

- Hjärtstartaren ska följa Svenska HLR-rådets riktlinjer.
- Röstinstruktioner och bruksanvisning ska vara på svenska.
- Hjärtstartaren och nödvändiga tillbehör, såsom elektroder, ska vara CE-märkta.
- Hjärtstartaren ska ge tydliga instruktioner steg-för-steg och elektroderna ska visa tydliga instruktioner för applicering.
- Hjärtstartaren ska uppmärksamma användaren på eventuella fel. Detta innebär i regel att den bör kunna utföra självkontroller av funktion och larma vid fel. Skulle hjärtstartaren inte fungera bör man vända sig till leverantören/tillverkaren (alternativt Läke-medelsverket).
- I vilken miljö ska hjärtstartaren förvaras och användas – ex. kontor, sportanläggning eller kanske utomhus? Behöver apparaten anpassas för att kunna behandla barnhjärtan? Modellerna skiljer sig åt.
- Priset kan vara avgörande, men se även på driftsekonomin. Jämför inte bara inköpspris utan se även på vad nya batterier och elektroder kostar.
- Ta reda på hur ni kan beställa nya batterier och elektroder (efter att ni använt hjärtstartaren eller att livslängd på batteri/elektroder har gått ut).
- Vilken garantitid gäller? Vilken support och service erbjuds av leverantören över längre tid? Hjärtstartaren bör kunna uppdatera mjukvaran om riktlinjer för behandling ändras.
- Vid köp av hjärtstartare rekommenderas utbildning. Det är viktigt att regelbundet öva hjärt-lungräddning och känna till apparaten som man förväntas använda i en hjärtstoppssituation.
- Hjärtstartaren bör vara tydligt utmärkt enligt HLR-rådets rekommendationer <https://www.hlr.nu/wp-content/uploads/2018/04/Grafisk-manual-for-hjartstartare-2009.pdf>
- Hjärtstartaren bör placeras så tillgänglig och synlig som möjligt.
- Kostnadsfri registrering av hjärtstartaren bör ske på hjärtstartarregistret.se i samband med inköp.

Investeringen ni gjort är livsviktig. Meddela därför grannar, anställda, kunder, besökare etc. att ni har en hjärtstartare. På det sättet ökar sannolikheten att den används i händelse av ett hjärtstopp.

CHECKLISTA INFÖR INKÖP AV HJÄRTSTARTARE:

- ✓ Följer apparaten HLR-rådets svenska riktlinjer?
- ✓ Röstinstruktioner och bruksanvisning på svenska?
- ✓ CE-märkning?
- ✓ Enkelhet? Driftsäkerhet?
- ✓ Användningsområde? Behov av barnelektroder?
- ✓ Totalpris (inköpspris/drifstkostnad elektrod/batteri)?
- ✓ Garanti? Införskaffande av nya elektroder? Uppgradering till nya riktlinjer?
- ✓ HLR-utbildning i samband med inköp?
- ✓ Utmärkning av hjärtstartare? Placering och synlighet?
- ✓ Registrering på hjärtstartarregistret.se?

2. PLACERING AV HJÄRTSTARTARE I SAMHÄLLET

Svenska HLR-rådet uppmanar till spridning av hjärtstartare i samhället. För specifika råd inför inköp av hjärtstartare se ovan. Avseende placering av hjärtstartare i samhället rekommenderas följande:

- **Att hjärtstartare placeras på alla platser där det kan förväntas ske ett hjärtstopp per 5 år.**
Exempel på detta är större arbetsplatser, buss-, färje- och tågstationer, flygplatser, gym, simhallar, idrottshallar, kongresscentra, hotell, öppenvårdsinrättningar, större affärer/köpcentra m.m.
- **Att hjärtstartare finns tillgängliga vid större publika evenemang och folksamlingar.**
Exempel på dessa är större idrottsevenemang, demonstrationer och konserter.
- **Att hjärtstartare är tydligt utmärkta med standardiserad skylt i enligt med internationell standard.**
För detaljer var god se:
<https://www.hlr.nu/wp-content/uploads/2018/04/Grafisk-manual-for-hjartstartare-2009.pdf>
- **Att hjärtstartare placeras på ett sätt med största möjliga tillgänglighet och synlighet.**
Placera hjärtstartaren så att den är åtkomlig under så stor del av dygnet som möjligt. Placera om möjligt hjärtstartaren i skåp utomhus för att den ska kunna nås av allmänheten vid händelse av hjärtstopp i närheten.

- **Att hjärtstartare registreras i Sveriges Hjärtstartarregister**

Genom registrering på hjärtstartarregistret.se synliggörs hjärtstartarna för allmänheten och larmcentralerna vilket påtagligt ökar chansen för användning i händelse av hjärtstopp.

3. UTBILDNINGSNIVÅ

Svenska HLR-rådet rekommenderar att samtliga svenskar genomgår utbildning i HLR och Första Hjälpen. Även skolbarn kan från tidig ålder lära sig att rädda liv.

- Utbildningen **”Hjärt-lungräddning vuxen”** är den grundläggande HLR-utbildningen och grunden för alla utbildningsprogram i HLR. Denna utbildning riktar sig till den breda allmänheten.
- Utbildning i **Första Hjälpen** ger kunskaper i både HLR och hur man som lekman kan ta hand om olika akuta skador och sjukdomstillstånd.
- **Barn-HLR för samhället** riktar sig till alla personer utanför sjukvården.
- Några utvalda grupper i samhället rekommenderas gå kursen **”D-HLR, Hjärt-lungräddning för insatspersonal”** som är en mer utförlig utbildning där teamträning och handhavande av hjärtstartare prioriteras:
  - de som i sin yrkesroll förväntas kunna utföra första hjälpen eller HLR (ex. säkerhetsvakter, brandmän, polis, idrottsledare, personal i simhallar, flygpersonal, etc.) och som har tillgång till hjärtstartare.
  - de personer med särskilt ansvar för hjärtstartare på arbetsplatser eller publika anläggningar.

4. HJÄRTSÄKER ZON

Svenska HLR-rådet har som övergripande mål att defibrillering av hjärtstopp utanför sjukhus ska ske inom 5 minuter. För så kallade hjärtsäkra zoner är kraven högre. För att kvalificeras som hjärtsäker zon krävs bland annat följande:

- Att det finns beredskap och handlingsplan för att kunna hantera ett hjärtstopp (larm till 112, start av HLR och inhämtande samt behandling med hjärtstartare).
- Att det finns aktuell kompetens i HLR (repetitionsutbildning årligen) som kan påbörjas omgående.
- Att all personal vet var hjärtstartaren finns.
- Att rutiner finns för underhåll av hjärtstartare.
- Att behandling med hjärtstartare kan ske inom tre minuter.
- Att hjärtstartaren är registrerad i Sveriges hjärtstartarregister www.hjartstartarregistret.se
- Att hjärtstartaren är tydligt utmärkt i enligt HLR-rådets rekommendationer <http://hlr.nu/artikel/skylt-hjartstartare>
- Läs mer om hjärtsäker zon på Swedish Standards Institute (SIS) hemsida: <https://www.sis.se/produkter/halso-och-sjukvard/medicin-allmant/ss2800002015/>

